

การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นและข้อพิจารณาจากกฎระเบียบข้อบังคับ

ต่อการจัดเทศกาลแห่งรัฐพญานาค: ปัญหาและแนวทางการพัฒนา

DECENTRALIZATION AND REGULATORY CONSIDERATIONS IN

THE NAGA FLAG FESTIVAL: CHALLENGES AND DEVELOPMENTAL APPROACHES

ปกรณศักดิ์ มงคลเคหา^{1*}, เอกศักดิ์ เฮงสุโข², ณัฐพล บุญจำนงค์², สัตยพันธ์ คชมิตร²,ศุภางค์จิต กัลยาแก้ว², ฉัตรชนก เฮงสุโข² และ ยูวธิดา จำปาวัน²Pakornsak Mongkonkeha^{1*}, Ekasak Hengsuko², Nattapon Boonjumnong², Satiyaphan Kochamit²,Supangjit Kanlayakaew², Chatchanok Hengsuko² and Yuwathida Jampawan²

(Received: 21 Mar., 2025; Revised: 29 Aug., 2025; Accepted: 1 Sep., 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและข้อพิจารณาจากกฎระเบียบข้อบังคับในการจัดเทศกาลแห่งรัฐพญานาค และเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาหรือข้อเสนอแนะในการจัดเทศกาลแห่งรัฐพญานาค เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพโดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง เลือกใช้วิธีการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา นำเสนอเชิงพรรณนาด้วยการเล่าเรื่อง พื้นที่วิจัยคือ พื้นที่แห่งหนึ่งในจังหวัดบึงกาฬ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 20 คน ได้แก่ บุคลากรในหน่วยงานท้องถิ่น 10 คน ผู้จัดการ 1 คน ผู้ประกอบการ 1 คน ผู้นำชุมชน 3 คน ประชาชนในพื้นที่ 3 คน และประชาชนที่เข้าร่วมงานเทศกาล 2 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า กฎระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการจัดเทศกาลแห่งรัฐพญานาคส่งผลกระทบต่อหลายด้าน ประเด็นปัญหาที่พบ คือ 1) กฎระเบียบที่ไม่สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมของชุมชน เช่น ข้อกำหนดเกี่ยวกับการใช้พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์และการขออนุญาต 2) การบังคับใช้กฎหมายที่ขาดความยืดหยุ่น ทำให้เกิดความล่าช้าและความไม่แน่นอน และ 3) การมีส่วนร่วมของชุมชนถูกจำกัดเนื่องจากกฎหมายและนโยบายของรัฐ ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานท้องถิ่นและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา ได้แก่ 1) ปรับปรุงกฎระเบียบให้ยืดหยุ่น และ สอดคล้องกับบริบทวัฒนธรรมของท้องถิ่น 2) ส่งเสริมการสร้างความร่วมมือและความร่วมมือระหว่างหน่วยงานผ่านการประชุมและการรับฟังความคิดเห็นของชุมชน และ 3) สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการจัดเทศกาลทุกขั้นตอน รวมถึงการให้โอกาสแก่ประชาชนในการเสนอแนวทางการปรับปรุงกฎระเบียบและมาตรการที่เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ: การกระจายอำนาจ, ข้อพิจารณาจากกฎระเบียบ, เทศกาลแห่งรัฐพญานาค, แนวทางการพัฒนา

¹ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยนวัตกรรมการแห่งบึงกาฬ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี จังหวัดบึงกาฬ ประเทศไทย

¹ Department of Public Administration, Innovation College of Bueng Kan, Udon Thani Rajabhat University, Bueng Kan Province, Thailand

² วิทยาลัยนวัตกรรมการแห่งบึงกาฬ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี จังหวัดบึงกาฬ ประเทศไทย

² Innovation College of Bueng Kan, Udon Thani Rajabhat University, Bueng Kan Province, Thailand

* Corresponding author. E-mail: pakornsak.mo@365.udru.ac.th

Abstract

The objectives of this research were to examine the problems and regulatory considerations in organizing the Naga Flag Festival and to propose development guidelines. This qualitative study employed purposive sampling. The research was conducted in a study site in Bueng Kan Province with 20 key informants comprising 10 local government personnel, 1 event organizer, 1 entrepreneur, 3 community leaders, 3 local residents, and 2 festival participants. Data were collected through focus group discussions using a structured interview guide, analyzed by content analysis, and presented in descriptive narrative form. The findings revealed that regulations related to organizing the Naga Flag Festival had significant impacts, with three main issues identified: 1) regulations that did not align with the community's cultural context, such as requirements for the use of sacred sites and event permits; 2) rigid law enforcement leading to delays and uncertainties; and 3) limited community participation due to government laws and policies, resulting in conflicts between local authorities and stakeholders. The proposed development guidelines are as follows: 1) revise regulations to be more flexible and consistent with the local cultural context; 2) promote understanding and collaboration among agencies through meetings and community consultations; and 3) enhance community participation at all stages of festival organization, including opportunities for citizens to propose improvements to relevant regulations and measures.

Keywords: Decentralization, Regulatory Considerations, Naga Flag Festival, Developmental Approaches

บทนำ

เทศกาลแห่งภูพานาคเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สะท้อนถึงความเชื่อและอัตลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่น อย่างไรก็ตามการบริหารจัดการเทศกาลในปัจจุบัน (พ.ศ.2567) เผชิญกับข้อจำกัดจากกฎระเบียบของราชการส่วนกลางที่ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน และขาดความยืดหยุ่นในการปฏิบัติ เช่น พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปกรรมและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ที่กำหนดข้อจำกัดเกี่ยวกับการใช้พื้นที่ทางประวัติศาสตร์ (สำนักงานศิลปากรที่ 9, 2565) ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานท้องถิ่นและผู้จัดงานในประเด็นต่างๆ เช่น การขออนุญาตใช้สถานที่ การดำเนินพิธีกรรม และข้อกำหนดด้านสิ่งแวดล้อม หรือข้อกำหนดเกี่ยวกับการเบิกจ่ายในระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการเบิกค่าใช้จ่ายในการจัดงาน การจัดกิจกรรมสาธารณะการส่งเสริมกีฬา และการแข่งขันกีฬาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2564 ที่กำหนดค่าใช้จ่ายในการจัดงาน และการจัดกิจกรรมสาธารณะ (ราชกิจจานุเบกษา, 2564) ส่งผล

กระทบในทางปฏิบัติ ในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในช่วงที่ผ่านมาได้ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของกฎระเบียบต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น งานของ Salim et al. (2024) ได้วิเคราะห์ถึงอิทธิพลของกฎหมายท้องถิ่นต่อการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมในชุมชนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และพบว่าความเข้มงวดของกฎระเบียบส่งผลให้ประเพณีบางส่วนถูกลดทอนหรือเปลี่ยนแปลงไปเพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายของรัฐ นอกจากนี้งานศึกษาของ Nguyen (2022) เกี่ยวกับเทศกาลในประเทศเวียดนามได้เสนอว่าการปรับปรุงกฎระเบียบให้เอื้อต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นสามารถช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และความยั่งยืนของเทศกาลได้ อย่างไรก็ตามงานวิจัยที่มุ่งศึกษาผลกระทบของกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่อเทศกาลแห่งรุงพญานาคโดยเฉพาะนั้นยังมีอยู่อย่างจำกัด ทำให้เกิดช่องว่างขององค์ความรู้ที่จำเป็นต้องได้รับการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงกฎระเบียบให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชนท้องถิ่นมากขึ้น

พื้นที่วิจัยในครั้งนี้ คือ ตำบลหนองพันทา อำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ ที่มีการจัดเทศกาลแห่งรุงพญานาคเป็นประจำในช่วงเทศกาลออกพรรษา โดยเฉพาะในเขตชุมชนที่มีประวัติศาสตร์ และความเชื่อเกี่ยวกับพญานาค ซึ่งเป็นศูนย์กลางของประเพณี และ วัฒนธรรมของท้องถิ่น กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยประกอบด้วยบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 10 คน ผู้จัดการจำนวน 1 คน ผู้ประกอบการจำนวน 1 คน ผู้นำชุมชนจำนวน 3 คน ประชาชนในพื้นที่จำนวน 3 คน และ ประชาชนที่เข้าร่วมงานเทศกาลจำนวน 2 คน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับเทศกาลแห่งรุงพญานาค นักวิจัยมีประสบการณ์ในการศึกษา และทำงานร่วมกับชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความซับซ้อนทางวัฒนธรรม และมีประเพณีที่หลากหลาย ประสบการณ์ดังกล่าวช่วยให้นักวิจัยสามารถเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับปัญหา และ อุปสรรคที่เกิดขึ้นจากกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่ส่งผลกระทบต่อการจัดเทศกาล งานวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับพื้นที่ และ กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่นั้น พบว่า การจัดเทศกาลทางวัฒนธรรมมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจและอัตลักษณ์ของชุมชน เช่น งานศึกษาของ Pholsena (2023) ที่วิเคราะห์ผลกระทบของเทศกาลท้องถิ่นต่อการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจของจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรืองานศึกษาของ สิทธิชัย ระหาญนอก (2564) ที่ได้อภิปรายถึงการจัดเทศกาลท้องถิ่นที่ส่งผลต่อการสร้างคุณค่าทางวัฒนธรรม อัตลักษณ์ และ ความมีตัวตนให้กับคนในพื้นที่ และมีส่วนในการสร้างรายได้สู่ชุมชนเป็นอย่างดี นอกจากนี้ Nguyen (2022) ยังได้ศึกษาถึงปัญหา ของกฎหมาย และ นโยบายที่ส่งผลกระทบต่อการจัดงานวัฒนธรรมในประเทศเพื่อนบ้านซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางเปรียบเทียบ ในการพัฒนากฎระเบียบที่เอื้อต่อการจัดเทศกาลในประเทศไทย

การปกครองในรูปแบบการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น (Decentralization) เป็นการลดความสัมพันธ์ระหว่างราชการส่วนกลางและราชการส่วนท้องถิ่น โดยมีเจตนารมณ์ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจและมีอิสระในมิติทางการเมืองและการบริหารของราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งถือได้ว่าเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาชุมชน ภายใต้หลักคิดที่มุ่งเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Local administrative organizations) โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการบริหาร และ พัฒนาท้องถิ่นของตน (Smith, 2022) อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการกระจายอำนาจเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่ในเขตอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ทันต่อการตอบสนองความต้องการ และ การเข้าถึงการรับ

บริการสาธารณะด้านต่าง ๆ ของประชาชน แต่ข้อจำกัดจากกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของภาครัฐที่ตราขึ้นโดย ราชการส่วนกลางยังคงเป็นปัจจัยสำคัญ ที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะในบริบทของการจัดเทศกาลทางวัฒนธรรม เช่น เทศกาลแห่งรัฐพญานาค ซึ่งเป็นประเพณีที่มีความสำคัญต่อชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2566)

การวิจัยนี้คาดหวังว่า จะเป็นการให้ข้อมูลเชิงลึก และข้อเสนอแนะที่สามารถนำไปใช้ในการปรับปรุง กฎระเบียบ และ แนวทางปฏิบัติในการจัดเทศกาลทางวัฒนธรรมให้มีความยืดหยุ่น และตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนมากขึ้น สามารถเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับหน่วยงานท้องถิ่นในการพัฒนาแนวทางที่เหมาะสม ในการบริหารจัดการเทศกาลให้สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรม และความต้องการของชุมชนมากขึ้น และสามารถใช้เป็นกรณีศึกษาเปรียบเทียบกับเทศกาลทางวัฒนธรรมอื่นๆ ที่เผชิญกับปัญหาคล้ายคลึงกันใน ระดับประเทศและระดับภูมิภาค

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อพึงระวังจากกฎระเบียบข้อบังคับในการจัดเทศกาลแห่งรัฐพญานาค
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาหรือข้อเสนอแนะในการจัดเทศกาลแห่งรัฐพญานาค

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) พื้นที่วิจัย คือ ตำบลหนองพันทา อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดบึงกาฬ ซึ่งคณะผู้วิจัยได้แบ่งวิธีการศึกษา ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย การวิจัยนี้ใช้กลุ่มเป้าหมายที่เลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) กลุ่มผู้ให้ ข้อมูลสำคัญจำนวน 20 คน ซึ่งประกอบด้วยผู้ที่มีบทบาทสำคัญในเทศกาลแห่งรัฐพญานาค ได้แก่ บุคลากรใน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 10 คน ผู้จัดการจำนวน 1 คน ผู้ประกอบการจำนวน 1 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน ประชาชนในพื้นที่จำนวน 3 คน และ ประชาชนที่เข้าร่วมงานเทศกาลจำนวน 2 คน โดยกลุ่ม ตัวอย่างถูกคัดเลือกตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดเพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและครอบคลุมมิติต่างๆ ของการจัด เทศกาลภายใต้กฎระเบียบข้อบังคับ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยคณะผู้วิจัยได้สร้างประเด็นคำถามและหัวข้ออภิปรายกลุ่ม ซึ่งได้รับการพัฒนาให้ ครอบคลุมประเด็นสำคัญเกี่ยวกับกฎระเบียบ การบังคับใช้กฎหมาย และความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นอกจากนี้การบันทึกการสัมภาษณ์ และบันทึกภาคสนาม (Field Notes) ยังถูกนำมาใช้เพื่อเสริมสร้างความ สมบูรณ์ของข้อมูล โดยใช้รูปแบบการจัดเวทีด้วยการสนทนากลุ่มเพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย โดยมี ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Item Content Validity Index) และให้ข้อเสนอแนะ จำนวน 3 ท่าน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บข้อมูลภาคสนามดำเนินการระหว่างเดือนกันยายน - ธันวาคม พ.ศ. 2567 โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก และเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และใช้การเก็บข้อมูลโดยวิธีการสนทนากลุ่มเฉพาะ ข้อมูลถูกบันทึก และถอดความอย่างละเอียด เพื่อนำไปวิเคราะห์ต่อไป นอกจากนี้ยังมีการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมาย นโยบายท้องถิ่น และรายงานจากหน่วยงานรัฐ เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการวิเคราะห์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ภายหลังจากสนทนากลุ่มเฉพาะ ซึ่งประกอบด้วย บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 10 คน จำนวน 10 คน ผู้จัดการจำนวน 1 คน ผู้ประกอบการจำนวน 1 คน ผู้นำชุมชนจำนวน 3 คน ประชาชนในพื้นที่จำนวน 3 คน และประชาชนที่เข้าร่วมงานเทศกาลจำนวน 2 คน คณะผู้วิจัยได้ถอดข้อความและข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นำมาวิเคราะห์ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสกัดสาระสำคัญและระบุประเด็นหลักที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและแนวทางการพัฒนา ภาวะเบียด ข้อมูลที่ได้จะถูกนำมาจัดประเภทและตีความตามกรอบแนวคิดของการวิจัย เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่สามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงนโยบาย และ แนวทางปฏิบัติในการจัดเทศกาลแห่งอุทยาน การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การนำเสนอโดยการพรรณนาเชิงวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัยต่อไป

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นและข้อพึงระวังจากภาวะเบียดข้อบังคับต่อการจัดเทศกาลแห่งอุทยาน : ปัญหาและแนวทางการพัฒนา สามารถนำเสนอผลการวิจัยโดยจำแนกตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพปัญหาและข้อพึงระวังจากภาวะเบียดข้อบังคับในการจัดเทศกาลแห่งอุทยาน

จากผลการศึกษาพบว่า ภาวะเบียด ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการจัดเทศกาลแห่งอุทยานส่งผลกระทบต่อ การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในหลายด้าน ประเด็นปัญหาหลักที่พบ ได้แก่

1.1 ภาวะเบียดที่ไม่สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมของชุมชน เช่น พระราชบัญญัติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ที่มีข้อกำหนดเกี่ยวกับการใช้พื้นที่ ศักดิ์สิทธิ์ และการขออนุญาตจัดงาน กล่าวคือ ในการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการใช้พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ของชุมชน เช่น วัด โบราณสถาน หรือ บริเวณที่มีคุณค่าทางจิตวิญญาณ อาจก่อให้เกิดความเข้าใจในการสื่อสารที่คลาดเคลื่อน หรือไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่นอยู่บ่อยครั้ง หนึ่งในประเด็นสำคัญ คือ การกำหนดให้จัดงานเทศกาลในพื้นที่ที่ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานต้องได้รับอนุญาตจาก กรมศิลปากร ซึ่งแม้จะมีเจตนาในการป้องกันความเสียหายต่อโบราณสถาน แต่ในทางปฏิบัติได้กลายเป็นสร้างเงื่อนไข และขั้นตอนที่ชุมชนต้องปฏิบัติตาม หากต้องการจัดงานประเพณีในพื้นที่โบราณสถาน โดยเฉพาะในกรณีที่เกิดกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมในพื้นที่ เช่น การตั้งเวที การขุดดิน การใช้เสียง หรือแสง การตั้งร้านค้า หรือการรวมตัวของคนจำนวนมาก เช่น งานประเพณีสำคัญ งานบุญเดือนต่างๆ งานบุญประเพณี สร้างสรรค์ที่เป็นความต้องการจากชุมชน หรืองานที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมทางศาสนาที่ประชาชนในท้องถิ่น

ปฏิบัติสืบต่อกันมาหลายชั่วอายุคน อย่างไรก็ตามเมื่อวัด หรือ พื้นที่เหล่านั้นได้รับการประกาศขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน ชุมชนจำเป็นต้องขออนุญาตจากกรมศิลปากรในการใช้พื้นที่สำหรับจัดงาน แม้จะเป็นกิจกรรมประจำปีก็ตาม ซึ่งกระบวนการนี้อาจล่าช้า ซับซ้อน หรือไม่เอื้อต่อธรรมชาติของกิจกรรมชุมชนที่ดำเนินตามวิถีชุมชนดั้งเดิม

1.2 การบังคับใช้กฎหมายที่เคร่งครัด ส่งผลให้เกิดความล่าช้าและความไม่แน่นอนในการดำเนินงาน เช่น ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการเบิกค่าใช้จ่ายในการจัดงาน การจัดกิจกรรมสาธารณะ การส่งเสริมกีฬา และการแข่งขันกีฬาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2564 ที่ส่งผลกระทบต่อทางปฏิบัติอันเป็นข้อพึงระวังในการดำเนินงาน ซึ่งระเบียบฉบับนี้กำหนดให้การเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายต่างๆ เช่น ค่าจัดงาน ค่าอาหาร ค่าวัสดุอุปกรณ์ ค่าจ้างบุคคลภายนอกต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเอกสารที่ระบุไว้อย่างเคร่งครัด โดยมีเป้าหมายเพื่อป้องกันการใช้จ่ายงบประมาณโดยมิชอบ แต่ในทางปฏิบัติกลับส่งผลการจัดกิจกรรมของชุมชน ล่าช้า ไม่ทันเวลา หรือ ไม่สามารถดำเนินการได้ เช่น กรณีต้องขออนุมัติแผนงานและงบประมาณล่วงหน้าเป็นเวลานาน ซึ่งไม่สอดคล้อง กับกิจกรรมวัฒนธรรมที่จัดตามฤดูกาล หรือ จังหวะ ความต้องการของชุมชน หรือปัญหาการเบิกจ่ายค่าอาหารว่าง หรือค่ารับรองสำหรับแขกจากหน่วยงานอื่น ค่าแต่งงานนางรำในงานพิธีราบวงสรวง หรือ ค่าใช้จ่ายตามประเพณีอื่นๆ ที่จำเป็นในการดำเนินงาน ซึ่งไม่อาจเบิกจ่ายได้ และต้องอ้างอิงตามระเบียบราชการอย่างเคร่งครัด ดังนั้นการตีความระเบียบโดยยึดหลักการเงินการคลังที่เคร่งครัดอาจส่งผลให้เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะปลัดเทศบาล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) หรือ เจ้าหน้าที่พัสดุมีความกังวลต่อการถูกตรวจสอบจากหน่วยงานที่มีอำนาจตรวจสอบจากสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) หรือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นที่มีอำนาจกำกับดูแลโดยตรง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดภาวะ "กลัวความผิด" มากกว่าการ "กล้าขับเคลื่อนชุมชน" ส่งผลให้กิจกรรมที่เคยเกิดขึ้นเป็นประจำจึงเริ่มถูกยกเลิกหรือจัดแบบจำกัด เพื่อเลี่ยงความเสี่ยงดังกล่าวแม้จะขัดกับความต้องการของชาวบ้าน หรือส่งผลกระทบต่อวิถีวัฒนธรรมท้องถิ่นก็ตาม ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถทำหน้าที่ส่งเสริมกิจกรรมสาธารณะ และวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีการปรับปรุงแนวทาง หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยควรพิจารณาปรับปรุงระเบียบมหาดไทย พ.ศ. 2564 ให้มีข้อยกเว้น หรือแนวปฏิบัติที่ชัดเจนสำหรับกิจกรรมเฉพาะหน้า ควรพัฒนาคู่มือการตีความระเบียบที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ในพื้นที่สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ และตัดสินใจอย่างมั่นใจ โดยไม่เสี่ยงต่อการถูกตรวจสอบย้อนหลังและควรสนับสนุนกลไก “งบประมาณยืดหยุ่น” หรือ “งบเผื่อกรณีเร่งด่วน” ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการระดับจังหวัด โดยผลักดันให้มีกฎหมายกลางที่รองรับการใช้จ่ายงบประมาณในการส่งเสริม “มรดกวัฒนธรรมมีชีวิต” อย่างไรก็ตามเมื่อกฎระเบียบที่ควบคุมการใช้งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดความยืดหยุ่น จึงอาจกลายเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสังคม และการธำรงรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่น และ อาจเป็นการทำลายพลังของชุมชนในระดับรากหญ้าได้โดยปริยาย ดังนั้นการปรับเปลี่ยนนโยบายและแนวปฏิบัติให้เหมาะสมกับสภาพจริงในพื้นที่จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง

1.3 การมีส่วนร่วมของชุมชนที่ถูกจำกัด เนื่องจากข้อจำกัดด้านกฎหมาย และนโยบายของรัฐ ซึ่งทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในสื่อสารระหว่างราชการส่วนท้องถิ่น และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน กล่าวคือ ตามหลักการกระจายอำนาจนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการดูแล บริหาร และจัดทำ บริการสาธารณะเพื่อพัฒนาพื้นที่ของตนเอง โดยอิงกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น แต่ในทางปฏิบัติ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกลับต้องดำเนินงานภายใต้กรอบของกฎหมาย และนโยบายจากส่วนกลางอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะในประเด็นงบประมาณ โครงสร้างแผนพัฒนา และการใช้จ่ายเงินแผ่นดิน ซึ่งส่งผลให้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการออกแบบและบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นถูกจำกัดทั้งในด้านรูปแบบ (Form) และสาระ (Substance) ของกระบวนการ แม้ในทางกฎหมาย บังคับให้ต้องจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นชุมชน เช่น ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2548 และ ที่แก้ไขเพิ่มเติม หรือ แนวนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจฯ แต่ข้อจำกัดจากกฎระเบียบดังกล่าว เช่น การต้องรอการอนุมัติจากจังหวัด หรือ ราชการส่วนกลาง หรือ กรอบเวลาที่ตายตัวในการวางแผนประจำปี ทำให้เวทีในการมีส่วนร่วมของประชาชน หรือ ผู้มีส่วนได้เสีย ในการดำเนินงานต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกลายเป็นเพียงกระบวนการทางเอกสารมากกว่าการ ฟังเสียงของประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งสามารถพบได้ในหลายกรณีที่ประชาชน หรือ ชาวบ้านเสนอความต้องการ แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ เพราะแผนหรือ โครงการนั้นไม่ได้อยู่ใน “กรอบวงเงินงบประมาณ” ที่กระทรวงมหาดไทย หรือ จังหวัดอนุมัติไว้ล่วงหน้า จึงส่งผลให้เกิดความขัดแย้งระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานและเพื่อขอจัด หรือ การลดความขัดแย้งดังกล่าว จำเป็นต้องมีการปรับแก้ระดับโครงสร้างกฎหมายและนโยบาย เช่น ผลักดันให้มีกฎหมายหลักประกันสิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นอย่างเป็นทางการ เช่น “พระราชบัญญัติสภาชุมชนท้องถิ่น” หรือควรมีการแก้ไขระเบียบจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นให้รองรับความยืดหยุ่น และให้มี “ช่องทางปรับแผนแบบเร็ว” (Fast-track) ในกรณีฉุกเฉินหรือสถานการณ์เฉพาะ หรือควรรอกแนวทางปฏิบัติเรื่องงบประมาณแบบมีส่วนร่วม (Participatory Budgeting) ที่ไม่ขัดต่อระเบียบการคลังและควรเปิดพื้นที่ให้ชุมชนจัดทำ “ธรรมนูญชุมชน” หรือ “แผนพัฒนาชุมชน” ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมเสมือนหนึ่งว่าเป็นเจ้าของนโยบายนั้นๆ

รูปที่ 1 การจัดเวทีสนทนากลุ่มเฉพาะเพื่อรับฟังสภาพปัญหา ข้อเสนอแนะ กับกลุ่มเป้าหมายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

รูปที่ 2 การจัดเวทีสนทนากลุ่มเฉพาะเพื่อรับฟังสภาพปัญหา ข้อเสนอแนะ กับกลุ่มผู้นำชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

รูปที่ 3 บรรยายภาคการจัดเทศกาลแห่งสะพานาค ตำบลหนองพันทา อำเภอโศพิสัย จังหวัดบึงกาฬ

รูปที่ 4 บรรยายภาคพิธีเปิดเทศกาลแห่งสะพานาค ตำบลหนองพันทา อำเภอโศพิสัย จังหวัดบึงกาฬ

รูปที่ 5 บรรยากาศพิธีถวายธงพญานาคในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ “มรดกวัฒนธรรมมีชีวิต”
ตำบลหนองพันทา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบึงกาฬ

2. แนวทางการพัฒนาหรือข้อเสนอแนะในการจัดเทศกาลแห่งพญานาค จากผลการศึกษาพบว่า เพื่อลดปัญหาที่เกิดขึ้นและเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเทศกาลแห่งพญานาค การศึกษานี้เสนอแนวทางการพัฒนาดังต่อไปนี้

2.1 ปรับปรุงกฎระเบียบให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น และ สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมของท้องถิ่น โดยพิจารณาปัญหาความไม่สอดคล้องระหว่างกฎหมายและบริบทวัฒนธรรมชุมชน ด้วยการพิจารณาปรับปรุงพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 มาตรา 10 และ 32 ให้ยืดหยุ่นกับกิจกรรมวัฒนธรรมท้องถิ่น เร่งจัดทำแนวทางการร่วมมือระหว่างกรมศิลปากร และชุมชนให้สามารถวางแผนการใช้พื้นที่ล่องหน้าสนับสนุนการให้ชุมชนมีบทบาทในการร่วมกำหนด “ขอบเขตการใช้พื้นที่” ภายใต้ข้อแตกต่างทางวัฒนธรรมของแต่ละชุมชนและเกณฑ์การอนุญาตในเชิงวัฒนธรรม และพิจารณาการแก้ไขกฎหมายเพื่อรองรับแนวคิด “มรดกวัฒนธรรมมีชีวิต” (Living Heritage) ที่มีพลวัตเพื่อการสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์กับการใช้พื้นที่ทางวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งจะส่งผลให้กฎหมายมีความยั่งยืนและได้รับการยอมรับจากประชาชนในพื้นที่

2.2 ส่งเสริมการสร้างความเข้าใจและความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผ่านการประชุมหารือและกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของชุมชน เพื่อสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกขั้นตอนของการจัดเทศกาล รวมถึงการให้โอกาสประชาชนในการเสนอแนวทางการปรับปรุงกฎระเบียบและมาตรการที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาให้มีกลไกการประชุมและรับฟังความคิดเห็นเพื่อสร้างความร่วมมือ ด้วยการจัดตั้งคณะทำงานบูรณาการในระดับพื้นที่หรือคณะทำงานร่วมระดับอำเภอ หรือจังหวัดที่มีองค์ประกอบจากหน่วยงาน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือผู้ที่มีส่วนได้เสียหรือได้รับผลกระทบจากการดำเนินงาน เช่น กรมศิลปากร สำนักงานวัฒนธรรม สำนักงานที่ดิน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และผู้แทนกลุ่มชาติพันธุ์หรือศิลปินพื้นบ้าน เช่น “ผู้ไท” หรือ “ภูไท” เป็นต้น และคณะทำงานนำผลจากการรับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่าย

ที่เกี่ยวข้องไปดำเนินงาน หลังจากมีการหารือและรับฟังความคิดเห็นแล้ว จำเป็นต้องจัดทำเป็น แนวปฏิบัติร่วม (MOU หรือ Guideline) ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานของรัฐ และชุมชน เพื่อติดตามและวางแผนการจัดงานประเพณี รวมถึงแก้ไขข้อขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้น

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นและข้อพึงระวังจากกฎระเบียบข้อบังคับต่อการ จัดเทศกาลแห่งรัฐพยานาค : ปัญหาและแนวทางการพัฒนา สามารถสรุปและอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ การศึกษาได้ดังนี้

1. ปัญหาและข้อพึงระวังจากกฎระเบียบข้อบังคับในการจัดเทศกาลแห่งรัฐพยานาค ซึ่งจากงานวิจัยนี้พบว่า กฎระเบียบข้อบังคับที่ใช้ในการจัดเทศกาลแห่งรัฐพยานาคยังขาดความยืดหยุ่นและ ไม่สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น สอดคล้องกับแนวคิดของ ภิรมย์พร ไชยยนต์ (2557) และ เจริญชาญ จงสมชัย (2558) ที่เสนอว่า การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังคงถูกจำกัดจาก โครงสร้างของรัฐ ซึ่งส่งผลให้ชุมชนท้องถิ่นขาดอิสระในการกำหนดแนวทางพัฒนาของตนเอง ผลการศึกษานี้ยัง สอดคล้องกับงานของ Wong and Tang (2021) ที่ระบุว่า กฎระเบียบที่เข้มงวด และการมีส่วนร่วมของชุมชน ที่จำกัดเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเทศกาลวัฒนธรรมในหลายประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การขาดกลไกที่ เปิดโอกาสให้ชุมชนสามารถมีบทบาทในการกำหนดกฎระเบียบ และ แนวทางปฏิบัติของตนเองนำไปสู่ปัญหา ความขัดแย้งและการลดลงของความยั่งยืนทางวัฒนธรรม การที่รัฐเป็นผู้กำหนดกฎระเบียบจากศูนย์กลาง โดย ไม่ได้คำนึงถึงลักษณะเฉพาะของแต่ละพื้นที่ ทำให้เกิดข้อจำกัดที่ส่งผลกระทบต่อดำเนินกิจกรรมวัฒนธรรมของ ชุมชนท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเทศกาลแห่งรัฐพยานาค ซึ่งเป็นประเพณีที่มีรากฐานมาจากความเชื่อและ พิธีกรรมที่มีเอกลักษณ์ การกำหนดข้อบังคับเกี่ยวกับพื้นที่ใช้สอย วิธีการดำเนินพิธีกรรมและการขออนุญาต จากหน่วยงานภาครัฐ ส่งผลให้เกิดอุปสรรคที่ไม่จำเป็น และทำให้ชุมชนขาดอำนาจในการบริหารจัดการ เทศกาลของตนเอง นอกจากนี้ ผลการศึกษานี้ยังสามารถวิเคราะห์เพิ่มเติมในมิติของเศรษฐกิจการท่องเที่ยว และสังคมได้คือ 1) มิติทางเศรษฐกิจ: ข้อจำกัดของกฎระเบียบส่งผลต่อโอกาสทางเศรษฐกิจของชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหัตถกรรมและของที่ระลึกในงานเทศกาล การขาดความยืดหยุ่นของกฎระเบียบ ทำให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่นได้เต็มที่ 2) มิติทางการท่องเที่ยว: การบริหารจัดการ เทศกาลที่อยู่ภายใต้ข้อจำกัดของรัฐ อาจทำให้การดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งใน และ ต่างประเทศลดลง เพราะขาด การออกแบบกิจกรรมที่สามารถสร้างประสบการณ์เชิงวัฒนธรรมที่เข้าถึงง่ายและสอดคล้องกับความต้องการ ของนักท่องเที่ยว และ 3) มิติทางสังคม: กฎระเบียบที่เข้มงวดอาจส่งผลกระทบต่อการสืบทอดประเพณีและ การมีส่วนร่วมของเยาวชนในชุมชน เพราะทำให้พิธีกรรมบางอย่างถูกลดทอนลง หรือ ถูกจำกัด ส่งผลให้คนรุ่น ใหม่มีส่วนร่วมน้อยลง และอาจทำให้เอกลักษณ์ของเทศกาลเสื่อมสลายไปในระยะยาว การปฏิรูประบบการ กระจายอำนาจที่แท้จริงจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อลดความขัดแย้งระหว่างรัฐและชุมชนและเพื่อให้เทศกาล วัฒนธรรมสามารถดำเนินไปได้อย่างยั่งยืนมากขึ้น

2. แนวทางการพัฒนาหรือข้อเสนอแนะในการจัดเทศกาลแห่งสุขภาพ ซึ่งจากงานวิจัยนี้เสนอแนวทางการปรับปรุงกฎระเบียบเพื่อให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น และเอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน สอดคล้องกับการศึกษาของ Sato and Yamamoto (2019) ที่ระบุว่า การเพิ่มบทบาทของประชาชน และองค์กรชุมชนในกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับเทศกาลช่วยเสริมสร้างความยั่งยืนของประเพณี และส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ การกระจายอำนาจและการลดข้อจำกัดจากกฎระเบียบที่ไม่จำเป็น จึงควรได้รับการพิจารณาในการพัฒนาเทศกาลแห่งสุขภาพ การออกแบบกฎระเบียบที่เปิดโอกาสให้ชุมชนสามารถร่วมกำหนดแนวทางในการจัดงาน จะช่วยให้เกิดความสอดคล้องระหว่างการอนุรักษ์วัฒนธรรมและการพัฒนาเทศกาลในเชิงเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายชุมชนท้องถิ่น นอกจากนี้แนวทางการปรับปรุงกฎระเบียบควรพิจารณามิติที่เกี่ยวข้องดังนี้

ก. มิติทางกฎหมายและนโยบาย: ควรมีการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับเทศกาลวัฒนธรรมให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น เช่น การให้สิทธิองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการกำหนดแนวทางการอนุญาตและข้อกำหนดเฉพาะสำหรับแต่ละเทศกาล

ข. มิติทางเศรษฐกิจ: การลดข้อจำกัดเกี่ยวกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจในเทศกาล เช่น การออกใบอนุญาตชั่วคราวสำหรับพ่อค้าแม่ค้าและการสนับสนุนผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นจะช่วยเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน

ค. มิติทางสังคมและการศึกษา: ควรมีการส่งเสริมการศึกษาวัฒนธรรมผ่านกิจกรรมที่ให้ชาวบ้านเยาวชนและนักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม เช่น การอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการทำสุขภาพ และการเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของเทศกาล

ง. มิติทางสิ่งแวดล้อม: กฎระเบียบควรคำนึงถึงความยั่งยืน เช่น การควบคุมปริมาณขยะในเทศกาลและการส่งเสริมการใช้วัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การปรับปรุงกฎระเบียบดังกล่าวจะช่วยให้เทศกาลแห่งสุขภาพสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับวัฒนธรรมของชุมชนโดยรักษาเอกลักษณ์ แล ความศักดิ์สิทธิ์ของพิธีกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคมในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงาน งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบที่สำคัญ คือ กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับที่เข้มงวดส่งผลกระทบต่อการทำงานของเทศกาลแห่งสุขภาพในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม เศรษฐกิจ และการท่องเที่ยว ความไม่สอดคล้องของกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อกำหนดอื่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้ชุมชนท้องถิ่นไม่สามารถดำเนินกิจกรรมตามจารีตได้อย่างเต็มที่และยังเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจจากเทศกาล นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของชุมชนถูกจำกัดจากข้อกำหนดทางกฎหมายที่กำหนดโดยราชการส่วนกลาง ซึ่งนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งและการลดลงของความยั่งยืนทางวัฒนธรรม

2. ข้อเสนอแนะต่อชุมชน/สังคม องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยนี้ ชุมชนสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการออกแบบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเทศกาลท้องถิ่น การกระจายอำนาจให้องค์กรส่วน

ท้องถิ่นจัดทำบริการสาธารณะด้านสังคมวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการสร้างแนวทางการบริหารจัดการเทศบาลที่มีความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์วัฒนธรรมกับการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยควรให้ความสำคัญกับการปรับปรุงกฎระเบียบให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่ ซึ่งต้องให้อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจของการตราข้อบัญญัติท้องถิ่นให้สอดคล้อง และยืดหยุ่นต่อการดำเนินงาน การเพิ่มบทบาทของชุมชนในกระบวนการตัดสินใจ และการสนับสนุนเทศบาลในลักษณะที่ช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์

3. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ได้แก่

3.1 การปรับปรุงกฎระเบียบ และการเพิ่มบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนเทศบาลวัฒนธรรม : หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาการแก้ไขกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับเทศบาลแห่งสูงพญานาคให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น โดยการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจตราข้อบัญญัติท้องถิ่น ภายใต้หลักการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อกำหนดแนวทางปฏิบัติที่สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น

3.2 การส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ผ่านเทศบาล ภาครัฐควรสนับสนุนการใช้เทศบาลแห่งสูงพญานาคเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เช่น การพัฒนาอุตสาหกรรมสินค้าหัตถกรรม การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการพัฒนาตลาดออนไลน์สำหรับสินค้าพื้นเมืองที่เกี่ยวข้องกับเทศบาล

3.3 การพัฒนากลไกการมีส่วนร่วมของชุมชน ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการท้องถิ่น ที่ประกอบด้วยภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน เพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางการจัดงานเทศบาล และให้ประชาชนมีบทบาทในการตัดสินใจเกี่ยวกับรูปแบบและกิจกรรมของเทศบาล

3.4 การศึกษาและอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม ควรมีการบูรณาการเทศบาลแห่งสูงพญานาคเข้ากับหลักสูตรการศึกษาในโรงเรียน หรือกิจกรรมทางวัฒนธรรมของเยาวชน เพื่อปลูกฝังและสร้างความภาคภูมิใจในมรดกท้องถิ่นและสืบสานเทศบาลให้คงอยู่ต่อไป

3.5 การวิจัยและพัฒนาแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม ภาครัฐควรสนับสนุนการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาเทศบาลให้มีความยั่งยืน โดยจัดสรรงบประมาณสนับสนุนสถาบันการศึกษา และสร้างนักวิจัยในการพัฒนาโมเดลเทศบาลที่ยั่งยืน ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และนวัตกรรมระหว่างพื้นที่ต่างๆ พัฒนาระบบติดตามและประเมินผลเทศบาล รวมถึงศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมของเทศบาลในระยะยาว เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ รูปแบบของกฎระเบียบที่สามารถปรับให้ยืดหยุ่นได้โดยไม่กระทบต่อหลักการบริหารจัดการเทศบาลการเปรียบเทียบนโยบายของประเทศต่างๆ ในการบริหารจัดการเทศบาลวัฒนธรรม และแนวทางการเพิ่มบทบาทของชุมชนในการตัดสินใจเกี่ยวกับเทศบาลของตนเอง นอกจากนี้ควรศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบที่เอื้อต่อเทศบาลแห่งสูงพญานาคว่ามีผลต่อเศรษฐกิจชุมชน และการท่องเที่ยวอย่างไร เพื่อพัฒนาแนวทางที่ส่งเสริมเทศบาลให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน และเป็นประโยชน์ต่อทุกภาคส่วน

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2566). รายงานประจำปี 2566: การอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น. กระทรวงวัฒนธรรม.
- เชิงชาญ จงสมชัย. (2558). ทิศทางการปฏิรูปการกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่นหลังการรัฐประหาร 2557. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 11(1), 29 - 31.
- ภิรมย์พร ไชยยนต์. (2557). การกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่น: ศึกษากรณีการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในระดับจังหวัด. [วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์]. <http://libdcms.nida.ac.th/thesis6/2557/b186353.pdf>
- ราชกิจจานุเบกษา. (2564). ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการเบิกค่าใช้จ่ายในการจัดงาน การจัดกิจกรรมสาธารณะ การส่งเสริมกีฬา และการแข่งขันกีฬาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2564. เล่มที่ 138 ตอนพิเศษ 251 ง. 1 - 11. 15 ตุลาคม 2564.
- สำนักงานศิลปากรที่ 9. (2565). การประเมินผลกระทบของกฎหมายโบราณสถานต่อกิจกรรมทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย. กระทรวงวัฒนธรรม.
- สิทธิชัย ระหาญนอก. (2564). พลวัตวัฒนธรรมการใช้ธงกับประเพณีประดิษฐ์บนพื้นที่พระธาตุยาคู. [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]. https://koon.msu.ac.th/_dir/fulltext/2022/09/Sitthichai_Rhahnok64.pdf
- Salim, A., Irwan, I. & Iskandar, K. (2024). The Impact of Public Administration on Cultural Policy and Creative Industries. *Journal Social Civilecial*, 2(2), 78 - 86. doi: <https://doi.org/10.71435/610499>
- Nguyễn, T. (2022). Cultural Regulations and the Sustainability of Local Festivals in Vietnam: A Policy Perspective. *Asian Cultural Studies*, 29(1), 45 - 67.
- Pholsena, V. (2023). Cultural Tourism and Local Festivals in Northeastern Thailand: Economic and Social Impacts. *Journal of Thai Cultural Studies*, 12(1), 78 - 102.
- Sato, H. & Yamamoto, K. (2019). Cultural Policy and Local Festivals in Japan. *Japan Cultural Studies Review*, 18(3), 112 - 134.
- Smith, J. (2022). Decentralization and Community Development: Lessons from Southeast Asia. *International Journal of Policy Studies*, 15(3), 134 - 159.
- Wong, J. & Tang, P. (2021). Decentralization and Cultural Festivals in Southeast Asia. *Asian Cultural Policy Journal*, 12(1), 45 - 67.